

якістю підготовки спеціалістів, що сприяло активізації управлінської роботи в університеті. Вважаю, що він був одним із найуспішніших керівників університету, заслуги якого поки що належно не оцінені.

Професор І. Гранчак також виступив ініціатором створення та очільником авторського колективу з написання книги про історію становлення Ужгородського університету, присвяченої 50-річчю його заснування, – «Осередок освіти, науки і культури». Ці та інші факти свідчать про те, що як проректор з навчальної роботи Іван Михайлович працював плідно і результативно, вболівав за рідний університет. Його відхід із життя був для мене важким ударом, я довго не міг змиритися з цим фактом. Але, здається мені, не меншим ударом він був і для історичної науки Закарпаття та всієї укра-

їнської історичної науки. Кожен, хто візьметься за перо, щоб дослідити історію Закарпаття другої половини ХХ століття та Ужгородського університету зокрема, не зможе обминути постать професора І. Гранчака – інакше це буде невіглаством. Знаючи не тільки самого Івана Михайловича Гранчака, але всю його родину, наважуся стверджувати, що не будь у його житті такої вірної дружини й супутниці життя як Ганна Дмитрівна (уроджена Скрип), навряд чи зміг би він досягнути таких вершин як на роботі, так і в особистому житті, яких він досяг.

Спомин є спомином, він не може повністю висвітлити таку постать як Іван Михайлович Гранчак в історії Закарпаття та України в цілому. Та й до того ж слово є словом; рамки для слів є занадто вузькими для того, щоб вкласти в них усю глибину почуттів людського серця.

Іван Чаварга

ПРОФЕСОР ІВАН ГРАНЧАК У МОЄМУ СТАНОВЛЕННІ ЯК НАУКОВЦЯ

Так склалося, що Іван Михайлович Гранчак відіграв у моєму житті винятково важливу роль як організатор, викладач, науковий керівник, порадник і просто добра й чуйна людина.

Під час мого вступу до університету 1957 р. Іван Михайлович був відповідальним секретарем приймальної комісії, а я з поважних причин записався на вступні випробування на шість днів, і моя група вже склала два екзамени. Технічні працівники заявили, що «мій поїзд уже відійшов і прибуде тільки через рік», а мені належить іти у військкомат ставати на облік і знімати військову форму. На цю розмову зайшов Іван Михайлович і, вислухавши моє пояснення, повів мене до ректора, професора Івана Івановича Ленарського. Той дозволив мені скласти екзамени з іншими групами. Цього гуманного вчинку я ніколи не забував, адже через рік моє життя могло скластися зовсім по-іншому.

Коли ж почалося навчання, Іван Михайлович був нашим шанованим викладачем. Він блискуче читав лекції, був суворим і принциповим екзаменатором, став керівником моєї першої курсової роботи з історії середніх віків, яку пам'ятаю до сьогодні.

Наша з ним співпраця продовжувалася і після закінчення навчання. Він уважно спостерігав за моїм службовим і науковим зростанням. На завершальному етапі мого навчання в аспірантурі раптово помер мій науковий керівник професор Борис Іванович Співак. Іван Михайлович сам запропонував мені допомогу у завершенні роботи над дисертацією, яку я успішно захистив у Кишинівському університеті.

При цьому Іван Михайлович надавав допо-

могу не мені одному, а кожному, хто її потребував. І таких випадків у нього було чимало. Про це ми у співавторстві з доцентом М. Макарою досить докладно написали у статті «Учитель і його учні», що була опублікована у збірнику «Професор Іван Гранчак. До 70-річчя від дня народження» (Ужгород, 1997. – С. 84-106).

Коли мене призначили проректором університету, він був цьому радий, завжди надавав мені поради й допомогу, на різних форумах відзначав, що випускник історичного факультету є проректором. Зі свого боку і я був радий, коли 1981 р. на посаду проректора з навчальної роботи замість мене було призначено саме професора І. Гранчака. Протягом певного часу із задоволенням допомагав йому з підготовкою різних матеріалів і документів, ми й надалі підтримували найтісніші зв'язки.

Під час тривалої співпраці з Іваном Михайловичем мені довелося разом із ним брати участь у роботі комісії Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти з перевірки багатьох закладів вищої освіти України, підготовки відповідних питань на колегії Міністерства. Я був свідком його глибокої компетентності в усіх аспектах вищої освіти. Його висновки і пропозиції завжди були чіткими, логічними, послідовними та аргументованими, до них усі прислухалися.

Особливою активністю Іван Михайлович відзначався на різних наукових конференціях, зокрема й міжнародних, які проводилися в багатьох містах колишнього Радянського Союзу і за кордоном. Він завжди був у центрі уваги – і в залах засідань, і поза ними. Його всі знали, до нього підходили, віталися

і продовжували наукові дискусії. Він володів особливим даром – почуттям колективізму, уважності, доброти, відповідальності. За це його любили й шанували.

Мені пощастило також брати приклад з Івана Михайловича і в сімейному житті. Я неодноразово бачив, з якою увагою, ніжністю і любов'ю він під час відряджень купляв подарунки для своєї дружини Ганни Дмитрівни і доньок Ольги та Маріанни. Разом з ним я радів успіхам і науковим досягненням його доньок, був щиро радий з приводу створення

ними своїх сімей. Вони разом зі своїми чоловіками Іваном Лемком та Михайлом Кляпом стали відомими й шанованими людьми в університеті та області. Радів Іван Михайлович і успіхам своєї племянниці Надії Керецман, яка також обрала науково-педагогічну кар'єру та увійшла до керівного складу факультету.

Професор І. Гранчак був і залишається яскравою постаттю великого масштабу в історичній науці та організатором вищої школи європейського рівня. І цим ми пишаємося.

Сергій Устич

СЛОВО ПРО МЕТРА ГРАНЧАКА

В житті пощастило знати чимало справжніх особистостей. Серед них, безумовно, й відомий учений, талановитий організатор науки, активний громадський діяч, справжній син свого краю Іван Михайлович Гранчак [5].

На мій погляд, Іван Михайлович справляв велике враження передусім як потужний університетський лектор. Він був системологом за складом мислення, тому його лекції були бездоганно структуровані. Маючи загострене відчуття історичного часу і простору, професор завжди пропонував завершену періодизацію історичних явищ. Його лекції вражали інтелектуальною переконливістю та емоційною насиченістю.

Метр Гранчак мав також якості гарного педагога-наставника. Дуже завдячую йому особисто – за моє становлення як науковця. Мені пощастило, адже впродовж навчання на історичному факультеті Іван Михайлович був керівником усіх моїх курсових і дипломної робіт. Вже з першого курсу мене більше приваблювали історико-філософські проблеми, тому впродовж декількох років писав курсові роботи на теми соціально-класової структури рабовласницького, феодального, буржуазного суспільств. І дипломна робота, як підсумкове дослідження, також була присвячена цьому. Щодо наукового керівника, то він увесь час прагнув спрямувати мій інтерес до конкретно-історичних досліджень. Також хотів, щоб я залишився в аспірантурі на його кафедрі – новій та новітній історії. Оскільки я такого бажання не виявляв, на четвертому курсі в нас навіть було суттєве охолодження відносин.

Врешті-решт він переконався, що я серйозно налаштований займатися міждисциплінарними дослідженнями, і одразу на початку п'ятого курсу, у вересні 1977 р., відіслав мене до Москви в Університет ім. М. Ломоносова з його особистим листом до колишнього ректора МДУ, відомого історика, завідуючого кафедрою нової та новітньої історії

І. Галкіна. На той час в МДУ вже започаткували читання модерного курсу з філософії історії.

І. Галкін упродовж години дуже уважно поспілкувався зі мною й виніс вердикт: за міждисциплінарними дослідженнями майбутнє, і він вважає моє прагнення займатися ними цілком обґрунтованими. Цю свою позицію він виклав також у листі-відповіді професору І. Гранчаку.

...Цікавою була така деталь. Обидва листи були незапечатаними. Звичайно, мене розпирала цікавість, що в них. Але я навіть не міг припустити думки про те, щоб їх прочитати. Коли я передав листа І. Галкіна Івану Михайловичу, той подивився на мене лукаво і спитав: «Читали?». Я відповів: «Ні». Він посміхнувся й каже: «Вірю». Тож я так і не дізнався про зміст цього доленосного для мене листування двох відомих науковців...

Думка І. Галкіна, мабуть, зіграла свою роль у тому, що Іван Михайлович погодився з моїм вибором. І не тільки погодився, але й усіляко допоміг з його практичним втіленням. Справа ж ця виявилася дуже нелегкою. Річ у тому, що за тодішніх умов підготовка фахівців із суспільних наук (філософії, політекономії, наукового комунізму, наукового атеїзму) велася тільки на базі аспірантури провідних університетів, визначених Міністерством вищої та середньої спеціальної освіти. Серед закладів вищої освіти західного регіону України це був тільки Львівський державний університет ім. Івана Франка. Але кількість місць для навчання у стаціонарній аспірантурі була жорстко регламентована, і потрапити туди без цільового направлення було практично неможливо.

Іван Михайлович, як вельми авторитетна в університеті людина, з'ясував, що єдине цільове направлення, виділене Міністерством для УжДУ з метою підготовки фахівців-суспільствознавців у 1978 р. (коли я закінчував університет), було на кафедрі наукового комунізму. Отже, для продов-